καὶ οἱ Κολοκοτρωναῖοι ἔρριχναν τὶς ἀποχαιρετιστήριες ντουφεκιὲς εἰς ἐκδήλωσιν πένθους γιὰ τοὺς σκοτωμένους συντρόφους των.

Εὐτυχῶς ὁ ἄνεμος ἦταν οὔριος καὶ ἡ γαλιώτα, πλέοντας σὰν δελφίνι, ἀπεβίβασε κατὰ τὸ βράδυ τοὺς ἀρματολοὺς στὴ Ζάκυνθο.

Ὁ Κολοκοτρώνης ἔσπευσε ἀμέσως νὰ συναντήση τὸν Ρώμα, ὁ ὁποῖος τὸν ὑποδέχτηκε μ' ἐναγκαλισμοὺς καὶ τὸν ρώτησε ἀνήσυχα τί εἶχε συμβεῖ.

— Ὕστερα σοῦ μολογάω τοὺς σκοτωμούς, τὸν διέκοψε ὁ Γέρος. Τώρα σὲ φώναξα γιὰ νὰ στεῖλουμε εὐθὺς κι' ἄλλα καΐκια στὸ Μωρηᾶ, γιατὶ ἡ γαλιώτα δὲν φτάνει. Πρέπει νὰ πᾶνε νὰ πάρουν κι' ἄλλα μπουλούκια ἀπ' ὅσους γλυτώσανε.

— Ὅ,τι θέλεις, Κολοκοτρώνη μου, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ μεγαλόψυχος Ρώμας. Τώρα ποὺ γλύτωσες κι' ἦρθες, ὅλα διορθώνονται...

Καὶ τρέχοντας ἀμέσως ναύλωσε μὲ ἕξοδά του ὀχτὼ πλοιάρια, τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν μαζὶ μὲ τὴ γαλιώτα στὶς ἀντικρυνὲς ἀκτὲς τῆς Πελοποννήσου πρὸς παραλαβὴν τῶν ἀρματολῶν ποὺ εἶχαν διασωθεῖ ἀπὸ τὴν καταστροφή.

Ὁ Γέρος στὸ μεταξὺ ἀνησυχοῦσε γιατὶ εἶχε ἀφήσει στὸ Σκούταρι τὸν Ἀντωνάκο μαζὶ μὲ δυὸ συντρόφους του, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ εἰδοποιήσουν καὶ τοὺς ἄλλους συντρόφους του. Σιγᾶσιγὰ ὅμως ἄρχισαν νὰ καταφθάνουν ὅλα τὰ μπουλούκια, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα στὸ ὁποῖο συμπεριελαμβάνοντο καὶ δυὸ Κολοκοτρωναῖοι.

Τὸ μπουλοῦκι αὐτὸ εἶχε προδοθεῖ στοὺς Τούρκους καὶ εἶχε ἀποκλεισθεῖ κι' ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς στὴ γέφυρα τοῦ Εὐρώτα. Τότε οἱ γενναῖοι πολεμισταὶ πήδησαν μέσα στὸ νερὸ ἀπὸ ψηλὰ καὶ ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ἐπνίγηκαν καὶ ἄλλοι σκοτώθηκαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Ὁ Κολοκοτρώνης ἔβαλε ἀμέσως τοὺς ἀρματολοὺς ποὺχαν φτάσει στὴ Ζάκυνθο νὰ μετρηθοῦν καὶ βρῆκε ὅτι ἀπὸ τοὺς πεντακοσίους καὶ πλέον ποὺ ἦσαν στὴν Πελοπόννησο εἶχαν ἀπομείνει μονάχα διακόσιοι.

— Καϋμένοι Κολοκοτρωναῖοι! ἔλεγαν οἱ Ζακυνθινοὶ μὲ συμπόνια. Τί κρῖμα, τί ἁμαρτία!

— Δὲν λὲς καλύτερα, τί ἁμαρτίες, κι' ἁμαρτίες Κολοκοτρωνέικες! πρόσθεσε κάποιος.

Καὶ ἀπὸ τότε ἐπεκράτησε ἡ φράση, ἡ ὁποία λέγεται καὶ σήμερα ἐπὶ μεγάλων καταστροφῶν.

Κατόπιν ἦρθαν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο καὶ ἡ οἰκογένειες τῶν ἀρματολῶν, ἡ ὁποῖες κατοίκησαν στὸ προάστειο τῆς νήσου «Παλιὰ Χώρα», ὅπου μερικοὶ πλούσιοι κάτοικοι τοὺς παραχώρησαν κατοικίες δωρεάν. Ὁ Γέρος τοῦ Μωρηᾶ ἔγινε τότε μελαγχολικὸς καὶ ἄρχισε ν' ἀνεβαίνη, στὴν ἀρχὴ κάθε μέρα, ἔπειτα κάθε Τετάρτη καὶ Παρασκευή, στὸ φρούριο τῆς πόλεως.

Ἐκεῖ σήκωνε τὰ κιάλια του καὶ κύτταζε γιὰ πολλὴν ὥρα τὸ Μωρηᾶ, κατόπιν δὲ ἔβαζε τὰ κλάμματα, μέχρις ὅτου τὸν κατέβαζαν στὴν πόλι μὲ τὸ στανιό.

Ἔπειτα πήγαινε στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ προαστείου, ἔκανε τὴν προσευχή του κι' ἔβγαινε ἔξω λέγοντας μὲ πίκρα στοὺς συμπατριῶτες του:

— Πάμετε τώρα κι' ἐμεῖς οἱ διωγμένοι νὰ φᾶμε λίγο ψωμί, γιατί ποιὸς τὸ ξέρει τί ἔχει στὸ νοῦ του ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς φύλαξε ζωντανούς!...

Μιὰ μέρα ὁ Ρώμας εἶχε τὴν ἐμπιστοσύνη νὰ τελέση μεγαλοπρεπέστατο μνημόσυνο ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ἀρματολῶν, στὸ ὁποῖο παρευρέθησαν ὅλοι οἱ ἐπίσημοι τῆς Ζακύνθου, καθὼς καὶ μερικοὶ Γάλλοι στρατιωτικοὶ τῆς κατοχῆς μὲ μεγάλη στολή. Στὸ μνημόσυνο αὐτὸ ἔλαβαν μέρος ἐπίσης καὶ οἱ εὐγενεῖς δέσποινες τῆς Ζακύνθου, ἡ ὁποῖες εἶχαν φορέσει πένθιμες στολὲς μὲ πέπλο στὸ κεφάλι καὶ παρέμειναν καθ' ὅλη τὴν τελετὴ γονατιστές, γύρω ἀπὸ τοὺς δίσκους μὲ τὰ κόλυβα.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ μνημοσύνου ὁ Κολοκοτρώνης ἦταν τόσο πολὺ συγκινημένος, ὥστε ὅταν ἡ συνοδεία ξεκίνησε δὲν μποροῦσε νὰ περπατήση ἀπὸ τὰ κλάμματα.

Τότε ὁ Γιαννάκης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ καέντος Κουντάνη καὶ ἐξάδελφος τοῦ Θοδωράκη, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε ὀπωσδήποτε τὴν ψυχραιμία του, τὸν πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοῦ εἶπε:

— Τί κλαῖς, Θοδωράκη; Ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς φύλαξε ὥς τώρα ἔχει στὸ νοῦ του νὰ μᾶς στάη πάλι στὸ Μωρηᾶ. Θὰ πολεμήσουμε πάλι καὶ θὰ πάρουμε τὸ αἷμα μας πίσω. Καλά, ἂν δὲν πιστεύεις στὸ Θεό, δὲν λυπᾶσαι τουλάχιστον ἐμᾶς; Περπάτα λοιπόν...

Ἡ θλῖψι τοῦ Κολοκοτρώνη γιὰ τὸ θάνατο τῶν σκοτωμένων συντρόφων του ἔγινε γνωστὴ παντοῦ καὶ ἡ δημοτικὴ μοῦσα τὴν τραγούδησε μὲ ὡραίους στίχους:

Ὁ Θοδωράκης κάθεται στῆς Ζάκυθος τὸ κάστρο,
θάνει τὸ κιάλι καὶ τηράει καὶ τὸ Μωρηᾶ ἀγναντεύει,
θλέπει τὴ θάλασσα πλατειὰ καὶ τὸ Μωρηᾶ ἀπ' ἀλάργα.
θλέπει τῆς Μάνης τὰ βουνά, θλέπει τὰ Πέντε Ἀλώνια,
θλέπει καὶ τὰ λημέρια του πολὺ χορταριασμένα.
Καὶ τοῦρθε σὰν παράπονο καὶ τοῦρθε σὰν νὰ κλάψη
καὶ τοῦ Γιαννάκη μίλησε καὶ τοῦ Γιαννάκη λέει:
— Γιαννάκη, τί γινήκανε ἕνα σωρὸ συντρόφοι;
Γιαννάκη, ποῦν' τ' ἀδέρφια μας ὁ Γιάννης κι' ὁ Κουντάνης;
Γιαννάκη, ποῦν' ὁ Γιωργαλῆς μὲ τ' ἄτι του καβάλλα;
— Τὸν Γιάνη τὸν ἐσκότωσαν στῆς Αἰμιαλοῦς τ' ἀμπέλια
κι' ἀπὸ τ' ἀδέρφια μου τὰ δυὸ τῶνα στὸ Χρυσοβίτσι,
τ' ἄλλο στὸ Σηπολείβαδο μὲ τ' ἄτι του στὸ πλάϊ.
Ἐκεῖνοι πᾶν, ἐπέθαναν καὶ δὲν ξαναγυρίζουν,
καὶ τώρα μεῖς νὰ ζήσουμε, γιατ' ὁ Μωρηᾶς δψφάει...

(ΤΕΛΟΣ)

ΟΙ ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ὁ Γάλλος μυθιστοριογράφος Ἐρνέστος Λεγκουβὲ

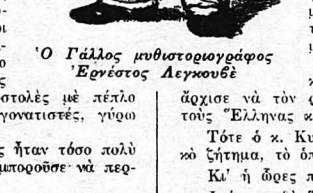

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ

Ἡ καλωσύνη καὶ ἀγαθότης τοῦ βασιλέως Ὄθωνος. Οἱ τέσσερες ναῦτες καὶ τὸ κακούργημά τους. Αἴτησις χάριτος. Τὸ ἐνδιαφερον τοῦ βασιλέως. Ἡ σκληρὰ ἀνάγκη. Ἡ μάχη τοῦ Κιλκὶς καὶ ἡ ἀγωνία τοῦ κ. Ε. Κυριακίδη. Ἡ ἀγρυπνίες του. Ἡ χαρμόσυνη εἴδησις, κτλ. κτλ.

Τὸ Ἐφετεῖο Ἀθηνῶν εἶχε καταδικάσει κάποτε σὲ θάνατο τέσσερες ναῦτες ἑνὸς ἑλληνικοῦ ἐμπορικοῦ πλοίου, διότι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου καὶ τοὺς ἐσκότωσαν γιὰ νὰ τοὺς ληστέψουν.

Οἱ δικηγόροι τῶν καταδικασθέντων ζήτησαν χάρι ἀπὸ τὸν βασιλέα Ὄθωνα. Τότε ὁ Ὄθων πῆρε τὴ σχετικὴ δικογραφία γιὰ νὰ τὴ μελετήση. Μέσα σ' αὐτὴ ἀνακάλυψε ὅτι ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς καταδικασθέντας, νέος εἴκοσι χρόνων, ἦταν ἀνεψιὸς τοῦ πλοιάρχου. Ὁ βασιλεὺς κατεπλάγη γι' αὐτὸ κι' ἐδήλωσε ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ πιστέψη ὅτι εἶνε ἱκανὸ ἕνα νέο παιδὶ νὰ σκοτώση τὸ θεῖο του.

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ὅμως καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφετῶν ἐβεβαίωσαν τὸν Ὄθωνα, ὅτι ὁ νέος ἦταν πραγματικῶς τρομερὰ κακοῦργος κι' ἔπρεπε νὰ θανατωθῆ. Πρὸ τῆς ἐπιμονῆς των αὐτῆς, ὁ βασιλεὺς ἀπέρριψε τὴν αἴτησι ἀπονομῆς χάριτος καὶ οἱ τέσσερες κακοῦργοι ἐξετελέσθησαν.

Ὁ Ὄθων λυπήθηκε τότε γι' αὐτὸ καὶ εἶπε μιὰ μέρα στὸν ὑπουργὸ τῆς Δικαιοσύνης:

— Ὑπόγραψα τὴν ἀπόρριψι τῆς αἰτήσεως χάριτος ἐκ μέρους τῶν τεσσάρων ναυτῶν, σεβόμενος τοὺς νόμους. Εἶνε ἀδύνατον ὅμως νὰ φαντασθῆτε πόσο λυπήθηκα γι' αὐτό.

* * *

Ὅταν γινότανε ἡ γιγαντομαχία τοῦ Κιλκὶς στὰ 1913, ὁ κ. Ἐπαμ. Κυριακίδης, ὁ συγγραφεὺς «Τῆς Ἱστορίας τοῦ Συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ», κατείχετο ἀπὸ μεγάλη ἀγωνία γιὰ τὴν ἔκβασι τῆς μάχης αὐτῆς, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξηρτᾶτο τὸ μέλλον τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ κ. Κυριακίδης βρισκόταν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ στὸ Παρίσι καὶ κάθε πρωὶ περίμενε μὲ λαχτάρα πότε νὰ βγοῦν οἱ ἐφημερίδες γιὰ νὰ δῆ τί ἀπόγινε.

Ὅσο ὅμως περνοῦσαν οἱ ἡμέρες ἡ ἀγωνία του μεγάλωνε κι' ἔτσι κατέληξε ν' ἀγρυπνάη ὅλη νύχτα καὶ τὸ πρωὶ νὰ ξημερώνεται ἔξω ἀπὸ τὰ κιόσκια τοῦ Παρισιοῦ ποὺ πουλοῦν τὶς ἐφημερίδες, περιμένοντας ν' ἀνοίξουν γιὰ νὰ δῆ τί ἀπόγινε μὲ τὴ μάχη τοῦ Κιλκίς.

Καθὼς ξέρετε, ἡ μάχη αὐτὴ διήρκεσε τρεῖς ἡμέρες. Τρία ἡμερονύχτια κράτησε λοιπὸν καὶ τὸ μαρτύριο τοῦ κ. Κυριακίδη.

Μιὰ νύχτα ἕνας σκοπὸς ἀστυφύλαξ, βλέποντας μιὰ σκιὰ νὰ τριγυρίζη ἀπὸ κιόσκι σὲ κιόσκι, ὑπέθεσε ὅτι πρόκειται γιὰ κανένα ὕποπτο καὶ ἔσπευσε νὰ συλλάβη τὸν ἄγνωστο νυχτογυριστή.

Ἦταν ὁ κ. Κυριακίδης!

— Δὲν εἶμαι κακοποιός, εἶπε τότε ὁ ἱστορικὸς συγγραφεὺς στὸν ἀστυφύλακα. Εἶμαι Ἕλλην. Ἡ πατρίς μου πολεμιάει μὲ τοὺς Βουλγάρους καὶ κοντεύω νὰ τρελλαθῶ ὥς ποὺ νὰ μάθω τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς κρισίμου μάχης ποὺ κρατάει τώρα τρεῖς ἡμέρες.

Ὁ ἀστυφύλαξ εἶδε ὅτι εἶχε νὰ κάμη μὲ ἄνθρωπο καθὼς πρέπει καὶ ἀντὶ νὰ τὸν ὁδηγήση στὸ τμῆμα, ἄρχισε νὰ τὸν ρωτάη λεπτομέρειες γιὰ τὸν πόλεμο αὐτὸ καὶ γιὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Βουλγάρους.

Τότε ὁ κ. Κυριακίδης ἄρχισε νὰ τοῦ ἀναπτύσση ὅλο τὸ ἀνατολικὸ ζήτημα, τὸ ὁποῖο ὡς ἱστορικὸς ἐγνώριζε καλύτερα παντὸς ἄλλου.

Κι' ἡ ὧρες περνοῦσαν...

Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ μάθημα αὐτὸ γιὰ τὸ ἀνατολικὸ ζήτημα θὰ ἦτανε πολὺ ἐνδιαφέρον, γιατὶ ὁ ἀστυφύλαξ κρεμάστηκε κυριολεκτικῶς ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἕλληνος συγγραφέως.

Ἐντωμεταξὺ ξημέρωσε, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν, τὰ κιόσκια ἀνοιξαν, καὶ ἡ ἐφημερίδες ἄρχισαν νὰ κυκλοφοροῦν.

Φωνὲς δυνατὲς διέκοψαν τὸ... μάθημα.

— Ζουρνάλ!... Ματέν!... Πτὶ—Ζουρνάλ!...

Ὁ κ. Κυριακίδης μετάχτηκε ἀπ' τὴ θέσι του, πῆρε ἀμέσως μιὰ ἐφημερίδα, τὴν ἄνοιξε στὴν τελευταία ὥρα, καὶ διάβασε μὲ μεγάλα γράμματα:

«Λὰ Γκρὰν Βικτουὰρ Γκρέκ»!

Τότε, χωρὶς νὰ ξέρη τί κάνει ἀπὸ τὴ χαρά του, ρίχτηκε καὶ φίλησε... τὸν ἀστυφύλακα!...

— Ἔ, λοιπόν, τοῦ λέει ἐκεῖνος, ἐνικήσατε;

— Μεγάλη νίκη! φώναξε ὁ κ. Κυριακίδης, κατενθουσιασμένος. Γκρὰν βικτουάρ!...

— Πολὺ ὡραῖα! τοῦ εἶπε ὁ ἀστυφύλαξ, χτυπῶντας τον στὸν ὦμο. Ἀλλὲ—βοὺ—πορμίρ, ντόν! (Πηγαίνετε λοιπὸν νὰ κοιμηθῆτε).

Μὰ εἶνε ζήτημα ἂν κοιμήθηκε ὁ κ. Κυριακίδης τὴ νύχτα αὐτή. Ἦταν τόσο χαρούμενος!...